

Proměny kolektivní bezpečnosti po konci studené války

Zdeněk Kříž

Kořeny kolektivní bezpečnosti

System zahrnující všechny státy a zaměřený na udržení míru a bezpečnosti v případě jeho ohrožení nebo porušení některým státem nebo státy, a to i státy nečlenskými

Snaha o **překonání anarchie** v mezinárodních vztazích, kde je každý stát nucen udržovat vojenskou moc k zajištění vlastního přežití.

Stát je zodpovědný za bezpečnost dalších států a ty mu na oplátku kolektivně garantují jeho bezpečnost.

V tradičně pojatém systému kolektivní bezpečnosti je základním rysem **ochrana systému před protiprávním chováním** ze strany států; od 90. let 20. stol. je toto pojetí rozšířeno i na nestátní subjekty.

Jádrem kolektivní bezpečnosti je **zákaz použití síly a hrozby silou** v mezinárodních vztazích a povinnost řešit všechny mezinárodní spory pokojnými prostředky.

Kořeny leží v mezinárodním právu a liberálně-idealistickém přístupu k MZV.

Předpoklad existence mezinárodní společnosti, jejíž vztahy reguluje MZP.

Bezpečnost je nedělitelná.

Harmonie zájmů mezi státy

K systémům kolektivní bezpečnosti jsou **skeptičtí realisté** –

- a) neexistuje (samovolně vytvářená) harmonie zájmů
- b) mezinárodní právo nemůže zajistit mír

Kolektivní bezpečnost II.

Kolektivní bezpečnost – univerzální a globální organizace – OSN a SN, teritonální – OBSE.

Bezpečnost zajišťována mezinárodní organizací, která je pověřena v případě napadení kteréhokoliv členského státu organizovat kolektivní akci za účelem obnovení mezinárodního míru.

Analogie státního monopolu na použití síly – nositelem není „světový stát“, **mezinárodní společenství**.

Principy kolektivní bezpečnosti:

- pokojné řešení sporů, užití síly je vyhrazeno mezinárodní instituci.
- donucovací opatření podle čl. VII Charty OSN
- úprava zbrojení a odzbrojení
- uchováno právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu.
- inkluzivita členství.
- vnitřní orientace – předpoklad, že narušitel přijde zevnitř.

Deficity:

Členové RB OSN s právem veta mají možnost blokovat jejich zájmům odporující rezoluce RB OSN

Žádná agrese, které se dopustila velmoc, nebyla odstrašena nebo odražena uplatněním principů kolektivní bezpečnosti.

Kolektivní bezpečnost předpokládá, že všechny státy mají společný zájem na zastavení agrese.

Jednotlivé státy nejsou ochotné riskovat konflikt proti silným protivníkům nebo v oblastech, kde nemají reálné zájmy.

Přijaté opatření velké skupiny států odrážejí nejnižší společný jmenovatel - jsou proto málo účinné.

Počátky OSN

1941 – Atlantická charta, F.D.R a W. CH. –myšlenka zřízení celosvětového bezpečnostního systému – OSN je původně americkým projektem!

Název Spojené národy navrhl americký prezident Franklin D. Roosevelt a poprvé byl použit za druhé světové války v **Deklaraci Spojených národů z 1. ledna 1942.**

Závazek 26 zemí - pokračovat ve společném boji proti mocnostem Osy.

Představy Číny, Sovětského svazu, Spojených států amerických a Velké Británie diskutovány během **srpna až září 1944 v americkém Dumbarton Oaks.**

1945 - San Francisco - zástupci 50 zemí na Konferenci Spojených národů o mezinárodním uspořádání.

Charta OSN – 26. června 1945 celkem 50 zemí.

Soubor pravidel, práv a povinností členských států je Charta OSN, zakládající dokument organizace. Při vstupu do OSN přijímá stát cíle a pravidla Charty.

Organizace spojených národů oficiálně vznikla **24. října 1945 – Den OSN.**

2021 – 193 členských států.

Cíle a zásady OSN

OSN má propracovanou síť institucí k řešení mezinárodních konfliktů.

„OSN nebyla založena proto, aby dovedla lidstvo do nebe, ale aby ho zachránila před peklem.” Dag Hammarskjöld, 2. generální tajemník OSN (1953–1961)

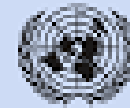
Inkluzivita členství – 193 členů.

Obecné cíle OSN

1. udržování mezinárodního míru a bezpečnosti;
2. podpora přátelských vztahů mezi národy;
3. rozvoj spolupráce při řešení mezinárodních problémů;
4. podpora lidských práv a koordinace činnosti jednotlivých států.

Zásady OSN

1. všechny členské státy jsou suverénní a rovnoprávné;
2. zavazují se plnit své povinnosti vyplývající z Charty;
3. zavazují se řešit mezinárodní spory mírovými prostředky, bez ohrožování mezinárodního míru, bezpečnosti a spravedlnosti;
4. vystříhají se vyhrožování silou a používání síly proti jiným členským státům;
5. zavazují se poskytnout OSN veškerou pomoc při jakékoli akci, ke které Organizace na základě Charty přistoupí;
6. žádné ustanovení Charty neopravňuje Spojené národy k tomu, aby se vměšovaly do otázek, které jsou výlučně vnitřní záležitostí jakéhokoli státu.

CHARTA ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ

STATUT
MEZINÁRODNÍHO
SOUDNÍHO DVORA

Delegitimizace války

Závazek k pokojnému řešení sporů dle článků 2 a 33 Charty kapitoly VI.

Článek 51

„Žádné ustanovení této Charty neomezuje, v případě ozbrojeného útoku na některého člena Organizace spojených národů, přirozené právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu, dokud Rada bezpečnosti neučiní opatření k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Opatření učiněná členy při výkonu tohoto práva sebeobrany oznámí se ihned Radě bezpečnosti; nedotýkají se nikterak pravomoci a odpovědnosti Rady bezpečnosti, pokud jde o to, aby kdykoli podle této Charty podnikla takovou akci, jakou považuje za nutnou k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti.“

Mnohé ze smluv uzavřených z iniciativy OSN představují základ pro úpravu vztahů mezi státy.

Charta výslovně vyzývá OSN, aby pomohla při urovnávání mezinárodních sporů mírovými prostředky, včetně rozhodčího a soudního řízení (článek 33) a aby se zasazovala o rozvoj mezinárodního práva a jeho kodifikaci (článek 13).

Judicializace MV - OSN iniciovala **přes 500 mnohostranných dohod** – týkají se širokého spektra společných zájmů více států a které jsou pro státy, jež je ratifikují, právně závazné.

V mnoha oblastech, které postupně nabývaly mezinárodních rozměrů, byla právní činnost OSN průkopnická.

Ochrana životního prostředí, regulace pohybu migrujících pracovních sil, boj proti obchodu s drogami a potírání terorismu.

Hlavní instituce OSN

Všechny základní orgány sídlí v centrále OSN v New Yorku, s výjimkou Mezinárodního soudního dvora (Haag, Nizozemsko).

Valné shromáždění

Rada bezpečnosti

Ekonomická a sociální rada

Poručenská rada

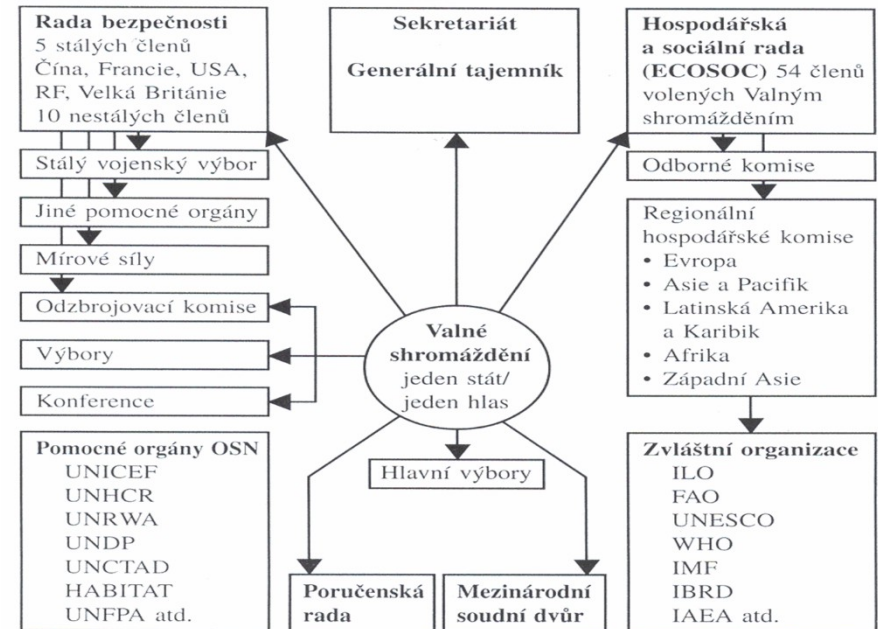
Mezinárodní soudní dvůr

Sekretariát

OSN má dále 15 specializovaných agentur, které působí autonomně. Jejich činnost zahrnuje široké spektrum oblastí jako je zdraví, zemědělství, telekomunikace nebo meteorologie.

Do systému OSN patří také 24 odborných programů a fondů.

Organizace spojených národů

Role OSN při řešení konfliktů po 1990

Studená válka – operace modrých přileb – limitované možnosti.

1. akce - United Nations Emergency Force (UNEF) – 1956 - Suez - dohled nad dodržováním mírových dohod

90. léta – nárůst role OSN při řešení konfliktů.

Rada bezpečnosti

Klíčová instituce, která dle Charty odpovídá za dodržování mezinárodního míru a bezpečnosti. **V otázkách udržení míru se rozhoduje 9 hlasy z 15.**

RB určuje, za v konkrétní situaci došlo k ohrožení mezinárodního míru a bezpečnosti, či nikoli.

Stanovuje kroky pro účastníky konfliktu, které jsou pro ně z hlediska mezinárodního práva závazné.

Může využít kapitolu VII Charty a rozhodnout o vynucení míru (*peace enforcement*), uvalení embarga, sankcích a přerušení diplomatických styků. Rozhoduje o vyslání vojenských sil na nastolení míru (*peacemaking*).

Korea 1953, Irák 1990/1991.

RB může zřizovat mezinárodní trestní tribunály. Dosud dva. ICTY – Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii a ICTR – **Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu.**

Místo ad hoc tribunálů RB OSN zřídila roku **1998 Mezinárodní trestní soud.**

OSN a Rwanda 1994

Duben 1994

Bez rozdílu věku či pohlaví bylo během krátké doby sta dnů vyvražděno **zhruba 70% příslušníků etnické menšiny Tutsiů**, celkově více než milion obyvatel Rwandy.

Za počátek masakru je považováno sestřelení letadla s rwandským prezidentem Juvenalem Hayerimanou 6. dubna 1994 poblíž hlavního města Kigali.

Z tohoto činu jsou vládní hutuskou propagandou úmyslně viněni Tutsiové.

Masakr - vyvrcholení po léta trvajících napětí mezi dvěma etnickými skupinami - většinovými Hutu a minoritními Tutsii.

Výsledkem občanské války mezi rwandskou vládou ovládanou Hutu a tutsijskou povstaleckou armádou - tzv. Rwandskou vlasteneckou frontou (RPF) pod vedením Paula Kagame.

Utlumena na základě mírové smlouvy Arusha v srpnu 1993.

Smlouva měla zajistit novou demokraticky zvolenou vládu sestávající ze členů obou etnik.

Radikální Hutu frakce, hnutí Interhamwe. Nejenže považovali mírovou smlouvu Arusha za nelegitimní, hnutí Interhamwe veřejně volalo po vyhlazení všech „švábů“, jinými slovy všech Tutsi a umírněných Hutu, kteří se podíleli na vzniku této smlouvy.

V roce 1993 byla vytvořena na základě žádosti obou stran mírová mise UNAMIR (UN Assistance mission for Rwanda) pod záštitou OSN.

Hlavní úkol mise – generál **Roméo A. Dallaire** asistence při zavádění mírové smlouvy v praxi.

OSN a Rwanda 1994 II.

Vraždění v dubnu 1994 - generál Dallaire - rozšíření mandátu.

Zamítnuto. Celá mise OSN tak zůstala paralyzována.

Použití zbraní bylo povoleno jen jako odpověď na přímou palbu.

RB OSN - jednohlasně 21. dubna stažení většiny vojáků mise.

Z 2,500 vojáků schopných akce tak zbylo 270.

Hlavními aktéry, kteří svou nečinností přispěli nejvíce k tragickým následkům celé události a jsou obviňováni za selhání OSN - Francie a USA.

Fiasko mírových sborů OSN v Somálsku - americká armáda nucena stáhnout své jednotky po zabití 18 vojáků.

Ponaučení USA: „Nemíchat se do afrických občanských válek“.

OSN: vyhýbat se pojmu genocida, klasifikovat jako občanskou válku.

Genocida by dle MP musela vést k zákroku.

Francie měla dlouholeté obchodní styky s vládou Rwandy, tedy Hutu.

Zásobovali Hutu zbraněmi a personálem pro výcvik milic.

Jako jeden z pěti stálých členů Rady bezpečnosti tak Francie svými obchodními zájmy nutně zpomalila akceschopnost OSN.

Francie - zakročila první - Turquoise 17. června 1994.

Domněnka - tato operace měla především zajistit bezpečný únik vůdců Hutu.

Absence politické vůle velmocí.

Mezinárodní trestní soud

Reakce na Jugoslávii a Rwandu.

Mezinárodní trestní soud byl ustaven Římským statutem Mezinárodního trestního soudu (www.un.org/icc) přijatým 17. července 1998 na konferenci zplnomocněných zástupců v Římě.

Mezinárodní trestní soud sídlí v nizozemském **Haagu**.

Oprávněn vyšetřovat a trestat jedince odpovědné za genocidu, zločiny proti lidskosti a válečné zločiny.

Pod pravomoc soudu spadá od 2010 i akt agrese.

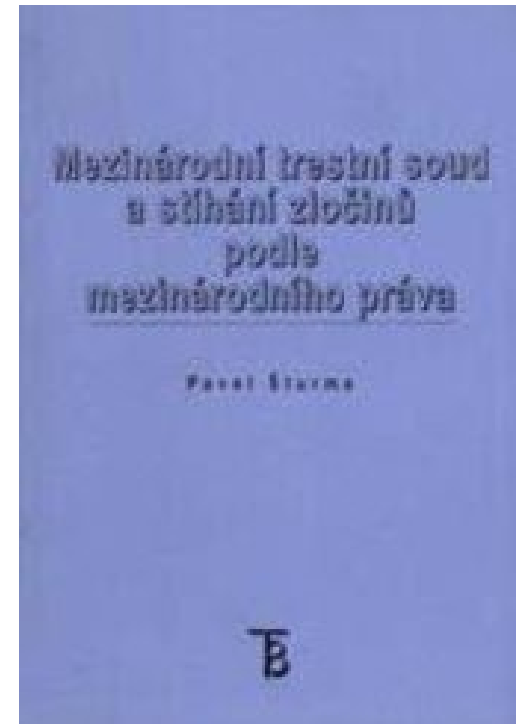
Statut vstoupil v platnost 1. července 2002. K 1. lednu 2006 už počet ratifikací dosáhl 100.

Soud je složen z osmnácti soudců volených signatářskými státy na devítileté funkční období, dva soudci nesmějí být příslušníky téhož státu.

USA sice podepsaly, ale neratifikovaly smlouvu o zřízení ICC z roku 1998.

Mezinárodní tribunál nicméně může soudit Američany za zločiny spáchané na území členských zemí.

Donald Trump - ICC zasahuje do americké jurisdikce a je při svém rozhodování ovlivňován cizími mocnostmi, jež chtějí USA poškodit.

MTS - aktivity

Demokratická republika Kongo – vyšetřování válečných zločinů během stále probíhající války. Obvinění směřují k válečným zločinům a zločinům proti lidskosti.

Uganda– vyšetřování zločinů spáchaných vůdci Armády Božího odporu.

Súdán– vyšetřování genocidy a válečných zločinů během Konfliktu v Dárfúru.

Umar al-Bašír – prezident Súdánu (Súdán Římský statut neratifikoval), hlavní obžalovaný, je mu přičítána vina za plánování trojnásobné genocidy, pět zločinů proti lidskosti a dva válečné zločiny.

Pobřeží slonoviny – vyšetřování zločinů spáchaných během druhé občanské války v Pobřeží slonoviny.

Keňa – vyšetřování povolebního násilí z let 2007–2008, během kterých zemřelo asi tisíc osob, rozsudek má padnout v roce 2013.

Libye – vyšetřování zločinů Kaddáfího režimu spáchaných na civilistech během Občanské války v Libyi.

Muammar Kaddáfí a Sajf al-Islám Kaddáfí a Abdullah Sennusi obviněni ze zločinů proti lidskosti. Muammar Kaddáfí nemůže být souzen, byl během války zabit a existuje podezření, že jeho vražda byla též válečný zločin.

Středoafriická republika – vyšetřována nepřehledná situace násilných činů během státního převratu v roce 2004.

Kritika, že se zaměřuje na chudé a rozvojové země.

Reforma OSN v 90 letech

OSN si může zachovat svoji relevantnost pouze, pokud se bude pružně přizpůsobovat měnícímu se prostředí.

Po konci SV – tlak na reformu OSN.

Kofi Annan, generální tajemník OSN – pokus o reformu 90. let – navázal na snahy **Butruse Gháliho**.

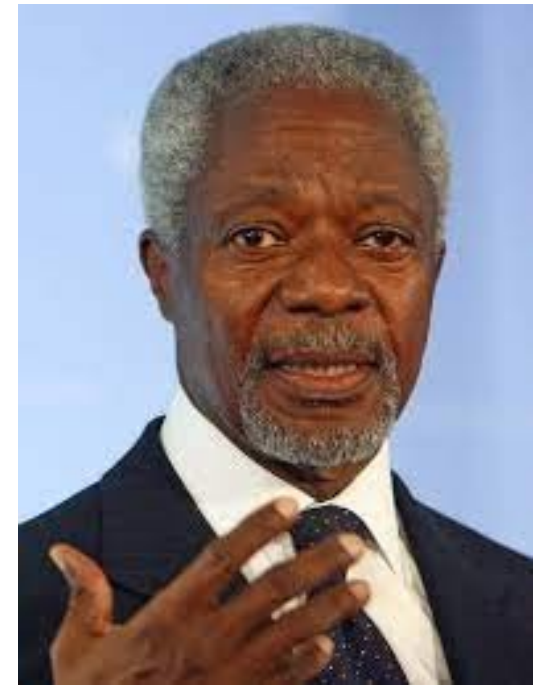
Cíle:

Vyrovnaní se s dlouhodobě neřešenými problémy, nejčastěji zděděnými ještě z období studené války nebo dokonce války druhé světové (např. nereprezentativní složení Rady bezpečnosti nebo nedokonalý systém financování OSN);

Přizpůsobení OSN mezinárodnímu prostředí na počátku 21. století a zvýšení její připravenosti čelit výzvám, které před ní staví proces globalizace se všemi svými (mnohdy negativními) průvodními znaky;

Zlepšení fungování OSN a odstranění ‚tradičních‘ vnitřních problémů velkých institucí (např. nadměrná byrokratizace nebo nedostatek koordinace aktivit);

Zohlednění požadavků a představ členských států OSN (především největších kritiků, jako jsou USA).

Millenium Report 2000

Březen 2000 - K. Annan - Zpráva tisíciletí (Millenium Report)

Shrnuty úspěchy a neúspěchy světové organizace a vyhlídky do budoucna.

Proběhla reforma Sekretariátu OSN – zlepšení koordinace v rámci OSN.

Malý pokrok v reformě RB OSN – kompetenční důvody.

Malý pokrok při reformě mezivládních orgánů - Valné shromáždění, Hospodářská a sociální rada, Poručenská rada – kompetenční důvody.

Zásadní reforma mírových operací

Důraz na:

jasné, důvěryhodné a dosažitelné mandáty; včasnost a účinnost rozmístění jednotek (do 30, resp. u komplexních operací 90 dnů);

zkvalitnění přechodné civilní správy;

zajištění personálního obsazení operací vojáky, civilními policisty a civilními specialisty
(**zavedení Systému pohotovostních ujednání OSN, UNSAS**);

zlepšení logistické podpory a správy výdajů;

posílení plánování operací na udržení míru a jejich zabezpečení z ústředí (finanční podpora, integrované plánování, zapojení OHCHR);

a zohlednění potřeb informačního věku.

Reforma OSN 2000

Pokus o reformu OSN – ne příliš úspěšný!

Rozdíly mezi státy Sever-Jih.

Sstáty Severu kladou v OSN důraz na udržování míru a bezpečnosti a v dalších sférách přiznávají významnou úlohu mezinárodním finančním institucím a soukromému sektoru

Země Jihu prosazují v OSN ekonomickou a sociální agendu a volají po posílení Valného shromáždění a Hospodářské a sociální rady.

Problém – jak řešit vnitrostátní konflikty – kontext - čerstvá zkušenost Rwandy a zejména Kosova.

Snaha generálního tajemníka Kofího Annana o reformu OSN.

Oživit ideu mírových sborů OSN, která je v Chartě, ale která není realizována!

Většina zemí odmítla návrh na vytvoření dobře vyzbrojených mírových sborů OSN.

Odpor vyvolal hlavně návrh, aby mírové sbory v budoucnu nedodržovaly na území, kde došlo ke krizi, neutralitu.

Modré přilby by měly v konfliktech zasáhnout proti straně, která je vnímána jako agresor ve vnitrostátním konfliktu – odpor ze strany autoritativních režimů, kterých je v OSN většina!

V čele odpůrců Rusko a Čína.

Rozvojové cíle tisíciletí - 2000

Polovičatá reforma OSN – další zvýšení důrazu na rozvojovou politiku.

Na 15 let, 149 států.

Millennium Development Goals 2000

1. Odstranit extrémní chudobu a hlad
2. Zpřístupnit základní vzdělání pro všechny
3. Prosazovat rovnost pohlaví a posílit postavení žen
4. Omezit dětskou úmrtnost
5. Zlepšit zdraví matek
6. Bojovat proti HIV/AIDS, malárii a jiným nemocem
7. Zajistit trvalou udržitelnost životního prostředí
8. Vytvořit globální partnerství pro rozvoj

Mírové operace OSN – operace druhé a třetí generace

Po konci SV – evoluce peacekeepingu OSN

Operace druhé generace

Vystaveny na myšlence strukturální prevence a tlumení politických společenských příčin konfliktu.

Rozsah a záběr se značně rozšiřuje.

- Monitorování příměří.
- Oddělení bojujících skupin.
- Zprostředkování při hledání způsobu ukončení konfliktu.
- Obnova infrastruktury a politického a ekonomického systému.

Základní principy misí první generace zůstaly sice nedotčeny, avšak mise druhé generace se odehrávají s vědomím jejich zastaralosti (hlavně principů nepoužití síly a nestrannosti v konfliktu).

(viz Výroční zpráva OSN z roku 2001)

Operace třetí generace

Důraz je položen zejména na naplňování mandátu mise. Nestrannost a nepoužití síly ustupují stále více do pozadí.

Roste velikost nasazených sil, kombinují se civilní a vojenské komponenty, vytvářejí podmínky pro postkonfliktní rekonstrukci. Rostou náklady.

Mírové operace OSN 2. a 3. generace – hlavní funkce

Vojenské funkce

Dohlížení na dohody

Dohled na nárazníkové zóny

Odzbrojení stran konf.

Dohled na rozmístění o.s.

Předcházení infiltraci

Prevence obč. války

Verifikace bezp. dohod

Odminování

Organizace výcviku ozbr. jednotek.

Politické funkce

Udržování pořádku

Pomoc při obnově funkč. vlády

Podpora udržení nezávislosti

Vyjednávání s nevládními ent.

Pomoc při organizaci voleb

Výcvik policejních sil

Místní správa (dočasná)

Pomoc při rekonstrukci ekonomické sféry

Budování občanské společnosti.

Humanitární funkce

Ochrana humanitárních konvojů a pracovníků

Humanitární pomoc

Zřízení bezpečných zón

Repatriace uprchlíků

Monitoring pohybu uprchlíků

Budování infrastruktury

Logistická podpora hum. projektů

Dohled nad odr. lid. práv.

Výsledky a efektivita

Efektivnost mírových operací OSN jako metody řešení konfliktu je diskutabilní.

Zatímco některé mise OSN byly poměrně úspěšné, jiné se ukázaly naprostými fiasky – Rwanda.

Mediálním pokrytí – neúspěchy jsou více vidět. Genocida ve Rwandě a v bývalé Jugoslávii.

Pod „palbu“ nemilosrdné kritiky nejen ze strany vědecké komunity.

Urgentní potřeba redefinovat a posílit pravidla pro vysílání a fungování mírových operací OSN z dob studené války alespoň do té míry, aby byly nadále použitelné i ve 21. století – **výsledek operace třetí generace.**

V mnoha případech je RB odblokovaná – dojde ke schválení rezoluce.

Kritických analýz mírových operací OSN – hodně – **rozpor očekávání výsledky.**

Proběhly i **mnohé mírové operace OSN**, které svůj (byť často velmi omezený) mandát splnily - **pomohly zachránit množství lidských životů.**

Mise v Kambodži, v Salvadoru, na Haiti a v Mosambiku.

Kritika mírových misí OSN

Častá je kritika výkonů OSN.

Velmi neotřelý je zejména článek **Edwarda Luttwaka** „Give War a Chance“ z roku 1999 ve FA.

L. pochybuje o mírotvorných účincích mírových misí. V dlouhodobé perspektivě zabraňují skutečnému řešení krize, protože znemožňují její jednoznačné rozhodnutí.

Pokud nikdo není ochoten uznat porážku, nejsou strany konfliktu ochotné ke skutečnému míru.

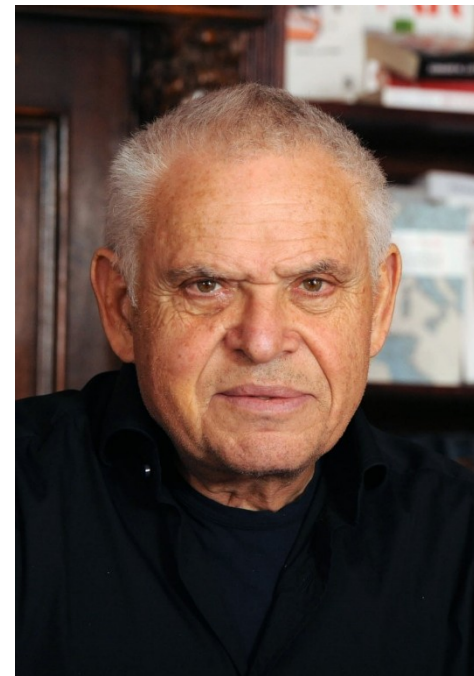
Šanci mají jenom mise, které se zapojují do konfliktu ve stavu „mrtvého bodu“, kdy všechny strany konfliktu uznávají, že jednáním mohou něco získat.

Mírové mise zklamaly při ochraně civilistů.

Pomoc uprchlíkům je kontraproduktivní. OSN jim v táborech poskytuje vyšší standard, než je obvyklé v zemích, kam uprchli.

Tím se tábory stávají vítaným domovem. (Libanon nebo **Gaza**). Také se tím vytváří podmínky pro rekrutaci nových bojovníků, čímž se konflikt dále prodlužuje.

Dalším kritizovaným problémem nad rámec Luttwakovy kritiky je vysílání misí jen do politicky nebo strategicky důležitých regionů.

Humanitární intervence

Definice: hrozba či použití síly jedním nebo více státy, resp. mezinárodní organizací, které směřuje proti jinému státu či státům.

Důvodem je zabránění nebo zastavení rozsáhlého a závažného porušování základních lidských práv.

Nejde o humanitární pomoc – jiný koncept!

Zásah je proveden bez souhlasu státu, proti němuž je síla použita.

Pod tento znak spadá jak situace, kdy je zásah proveden proti vůli tohoto státu, tak i situace, kdy stát nemůže souhlas poskytnout, např. z důvodu zhroucení státu.

Vždy větší či menší roli i jiné než humanitární důvody.

Zpráva **Mezinárodní komise pro intervenci a státní suverenitu (ICISS)**, absence byť omezených vlastních zájmů zasahujícího státu je ideálem - málokdy stane skutečností.

Humanitární intervence - není výslovně mezinárodněprávně upravena.

Neexistuje norma, která stanovovala její legálnost, popř. podmínky, které musí být při jejím uplatnění splněny.

Andrea A. Long
Albany Law School
International Law of War & Crime, Fall 2012
Prof. Bonventre

Humanitarian
Intervention
An Introduction to Legal Force

R2P.

Odpovědnost chránit (Responsibility to Protect, RtP) - mezinárodní společenství by mělo pomáhat státům dostát své odpovědnosti chránit, a pokud některý stát viditelně selže v plnění této odpovědnosti, protože nemůže, nebo nechce, mělo by mezinárodní společenství učinit kroky v souladu s Chartou OSN, aby sjednalo nápravu.

Pozornost od práva kdy intervenovat na povinnost států chránit!

2001 Mezinárodní komise o intervenci a státní suverenitě (ICISS).

Kdy může být státní suverenita, základní pilíř mezinárodní práva, narušena za účelem ochrany obyvatel proti nejhorším porušením humanitárního a mezinárodního práva, jakými jsou genocida, etnické čistky či zločiny proti lidskosti?

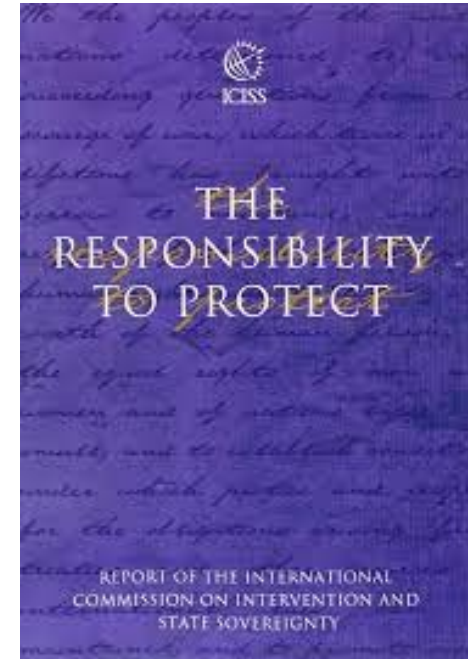
V lednu 2009 - zpráva generálního tajemníka OSN „**Implementing the responsibility to protect**“ - navrhla strategii pro implementaci konceptu založenou na třech pilířích:

1. pilíř – Jednotlivé státy mají hlavní odpovědnost za ochranu vlastních obyvatel před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti.
2. pilíř – Pomoc mezinárodního společenství státům při budování kapacit pro ochranu svého obyvatelstva před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti.
3. pilíř – Včasné a rozhodné zakročení mezinárodní společenství, v souladu s Chartou OSN, které má předejít a zabránit genocidě, válečným zločinům, etnickým čistkám a zločinům proti lidskosti.

Jde o jakýsi rámec pro HI ale netýká se pouze HI!

V kontextu krize v Libyi v r. 2011 se RtP dostala do popředí globálního zájmu.

Z principů, které představuje, vycházely obě rezoluce RB k Libyi, č. 1970 a 1973.

Geneze OBSE

OBSE navazuje na KBSE a ve své činnosti se odkazuje na oblasti zahrnuté v helsinském Závěrečném aktu KBSE (1975)

Vznik 1995

V období 90. let se KBSE přeměnila na stálou instituci s rozvíjející se strukturou, která měla představovat alternativu k již zavedeným institucím kolektivní obrany

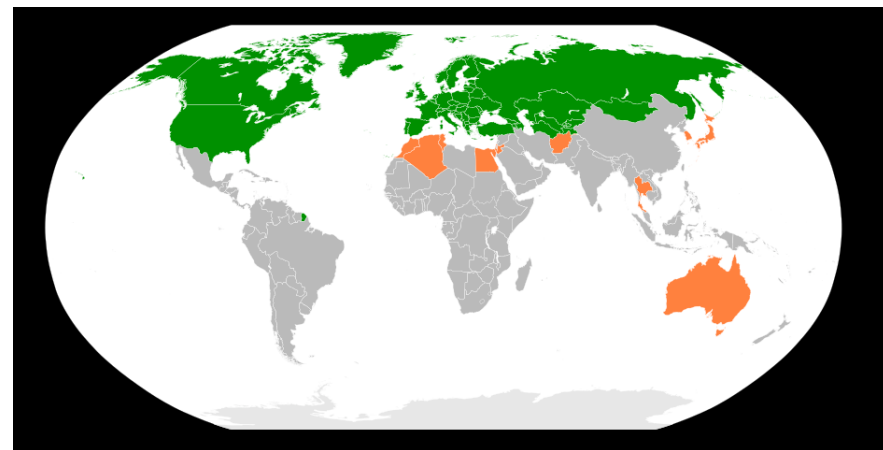
90. léta - snaha Ruska vytvořit z ní monopolní celoevropskou bezpečnostní instituci – neúspěch.

V OBSE je dnes 57 států a organizace se podílí na zajišťování bezpečnosti v severní Americe, Asii a Evropě

Absence ekvivalentu Rady bezpečnosti OSN, zásada rozhodování na základě konsensu a právní nezávaznost rozhodnutí činí z OBSE slabou organizaci orientovanou na komplementární a nekonfliktní aktivity kooperativní bezpečnosti

Zaměřuje se na oblast politicko-vojenské, hospodářsko-environmentální a lidsko-právní dimenze bezpečnosti, přičemž v posledně uvedené dosahuje relativně nejvýznamnějších úspěchů

Reprezentativní ale málo akceschopná instituce!

Institucionalizace KBSE

Pád železné opony - otázka budoucnosti KBSE.

Někteří politici začali vytvářet koncepty, dle kterých by se KBSE stala základním rámcem pro zajišťování bezpečnosti v Evropě a postupně by možná nahradila stávající organizace kolektivní obrany. (Memorandum o evropské bezpečnostní komisi)

Obecně ale převládal názor, že KBSE by neměla být novou superstrukturou.

Listopad 1990 – summit v Paříži – Pařížská charta pro novou Evropu.

Vyhlášení éry demokracie míru a jednoty.

Institucionalizace KBSE

Středisko pro prevenci konfliktů – Vídeň

Úřad pro svobodné volby – Varšava

Stálý sekretariát – Praha

Rada ministrů zahraničních věcí – konsensuální rozhodování

Nová orientace na dodržování LP a práv menšin.

Velký optimismus o budoucnosti KBSE.

Náraz reality

Sovětská vojenská akce v Pobaltí počátkem roku 1991 – limity KBSE (nezasahování do vnitřních záležitostí států)

1991 – eskalace konfliktu v Jugoslávii, který doutnal již od 80. let – Kosovo.

KBSE neschopná reagovat kvůli neschopnosti členů dohodnout se na konsensu a kvůli absenci mocenských nástrojů (není navržena na tlumení mezistátních konfliktů).

Pokus o převrat v SSSR 1991 – další ochlazení nadějí v KBSE.

Po rozpadu SSSR – přijetí Ruska a 10 nástupnických států SSSR.

Slovinsko a Chorvatsko – přijati za pozorovatele, de facto uznání reality rozpadu Jugoslávie.

1992 – eskalace války v Jugoslávii, KBSE neschopná reagovat stejně jako ostatní organizace.

Vznik OBSE

Na summitu v Helsinkách roku 1992 se KBSE pokusila reagovat na výhrady.

Zřízena funkce Vysokého komisaře pro národnostní menšiny – monitorovat napětí hrozící přejít v otevřený konflikt.

Zřízen Výbor vyšších činitelů – analyzovat informace a předejít konfliktu.

Fórum pro bezpečnostní spolupráci – kontrola zbrojení, podpora odzbrojení, posilování vzájemné důvěry.

Smíšené výsledky – možnosti OBSE se nijak radikálně nezlepšily.

Iluze o možnostech KBSE se rozplynuly.

roku 1994 – přeměna KBSE v OBSE, jiná historie.

1.1.1995 – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

Institucionalizace byla vedena snahou o vytvoření celoevropské alternativy ke stávajícímu bezpečnostnímu uspořádání (po zániku Varšavské smlouvy a v té době nejasnému směřování NATO)

1999 – přijetí Charty evropské bezpečnosti (Istanbul)

Další literatura

Kříž, Zdeněk (1997): Česká republika v bezpečnostní architektuře Evropy. Praha: AVIS.

Kříž, Zdeněk (2006): Adaptace Severoatlantické aliance na nové mezinárodní bezpečnostní prostředí. Brno.

Waisová, Šárka (2005): Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích. Praha: Portál.